

تیرازمان در حکومت صاحب الزمان (عج) / برنامه های اقتصادی حکومت مهدوی

برنامه های عظیم مهدوی در راستای ارتقاء و سالم نمودن محور اقتصاد جامعه امری است که گرچه بنحو اتمّ واحسن از افراد غیر حضرتش ساخته نیست اما ما نیز می توانیم از آن بهره ببریم.

برنامه های عظیم مهدوی در راستای ارتقاء و سالم نمودن محور اقتصاد جامعه امری است که گرچه بنحو اتمّ واحسن از افراد غیر حضرتش ساخته نیست اما ما نیز می توانیم از آن بهره ببریم.

خبرگزاری مهر، - علی کریمی: بحث روز در جامعه ی امروز تنها و تنها یک کلمه است و آن هم «اقتصاد»، لذا با توجه به ایام امامت حضرت بقیه الله (ع) این نوشتار سعی براین دارد تا این مبحث مهم جامعه اسلامی امروز را در افقی وسیع تر آن هم در حکومت عدل و سعادت مهدوی مورد کاوش قرار دهد.

مبحث پیشرفت اقتصاد و وضعیت رفاهی در حکومت مهدی موعود (ع) در اخبار ماثوره از حضرات معصومین (ع) که کمترین بشرنده بسیار مورد توجه قرار گرفته و حتی این مهم را قبل از تشکیل حکومت واحد جهانی حضرتش و در آستانه آن نیز پیش بینی نموده است، علاوه بر این نکات مهم و دقیق بسیاری موجود است که این پیشرفت محیرالعقول و عظیم اقتصادی را تایید و تبیین می نماید، اکنون یکایک مذکور می گردند :

الف- نزول باران های پربرکت

از جمله امدادهای الهی که در عصر طلایی ظهور حضرت حجّت علیه السلام و دوران حکومت مهدوی صورت می پذیرد، نزول باران های مفید و ثمربخش است. نظر به اینکه یکی از مهم ترین منابع طبیعی و اصلی حیات و زندگی، آب است که عامل مهمی برای پیشرفت اقتصادی - به ویژه کشاورزی - می باشد. این ویژگی عصر امام زمان علیه السلام از اهمیت بسیاری برخوردار است.

حاکم نیشابوری در مستدرک، حدیث مشروحی از ابوسعید خدری از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل می کند که فرمود: *يَنْزِلُ بِأَمْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ بَلَاءٌ شَدِيدٌ مِنْ سُلْطَانِهِمْ، لَمْ يُسْمَعْ بَلَاءٌ أَشَدُّ مِنْهُ، حَتَّى تَضِيقَ عَنْهُمْ الْأَرْضُ الرَّحْبَةَ، وَ حَتَّى يُمْلَأَ الْأَرْضُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا، لَا يَجِدُ الْمُؤْمِنُ مَلْجَأً يَلْتَجِإُ إِلَيْهِ مِنَ الظُّلْمِ فَيَبْعَثُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ رَجُلًا مِنْ عِبْرَتِي، فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا، يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ، لَا تَدْحَرُ الْأَرْضُ مِنْ بَذَرِهَا شَيْئًا إِلَّا أَخْرَجْتَهُ، وَ لَا السَّمَاءُ مِنْ قَطْرِهَا شَيْئًا إِلَّا صَبَّهَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا (1)*

در آخر زمان، بلای شدیدی بر امت من از سوی سلطان آن ها وارد می شود؛ بلایی که شدیدتر از آن شنیده نشده است؛ تا آنجا که زمین وسیع و گسترده بر آن ها تنگ می شود، و تا آنجا که زمین پر از جور و ظلم می گردد، و مؤمن پناهنگاهی برای پناه جستن به آن از ظلم نمی یابد. در این هنگام، خداوند متعال مردی از عترتم را مبعوث می کند که زمین را پر از عدل و داد کند، آن گونه که از ظلم و ستم پر شده بود. ساکنان آسمان [فرشتگان] از او خشنود می شوند، و همچنین ساکنان زمین. زمین تمام بذرهای خود را بیرون می فرستد و بارور می شود، و آسمان تمام دانه های باران را بر آن ها فرو می بارد [و همه جا را سیراب و پر برکت می کند]. حاکم بعد از ذکر حدیث می گوید: این حدیث، صحیح است هر چند «بخاری» و «مسلم» آن را در کتاب خود نیاورده اند.

امام صادق علیه السلام می فرماید: *إِنَّ قَدَامَ الْقَائِمِ لَسَنَّةٌ عَيْدَاةٌ يَفْسُدُ فِيهَا الثَّمَرُ فِي النَّخْلِ فَلَا تَشْغُوا فِي ذَلِكَ*

در آستانه قیام قائم سالی پرباران خواهد بود که در اثر آن، خرما بر روی نخل می پوسد. پس در این تردیدی به خود راه ندهید. (۲) نیز آن حضرت فرموده است: *وَ إِذَا أَنْ قِيَامُهُ مُطِرَ النَّاسُ جُمَادَى الْآخِرَةَ وَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ مِنْ رَجَبٍ مَطْرًا لَمْ يَرَ الْخَلَائِقُ مِثْلَهُ... (۳)*

وقتی که زمان قیام قائم نزدیک شود، بر مردم باران فرو خواهد ریخت، در ماه جمادی الثانی و ده روز رجب؛ بارانی که مانندش دیده نشده است. نزول باران و برکات الهی در آن عصر، آن چنان پی در پی و به اندازه بر زمین نیازمند می بارد که بیشترین سبزی را در روی زمین ایجاد می کند؛ لذا روایت است که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: خداوند، باران را از آسمان همواره بر آن ها بفرستد، و از زمین چیزی از گیاه نماند، مگر این که سبز شود (۴)

ب- بروز و ظهور نعمات و معادن استثنایی و خارق العاده زمین و بهره وری حداکثری از آنها

در عصر ظهور بر اثر ایمان و تقوا، برکات الهی از زمین و آسمان بر آنان وارد می‌شود؛ به گونه‌ای که از هر درخت، هر نوع میوه‌ای که خدا اراده کند چیده می‌شود. همچنین میوه‌ها - بر اثر یکسان شدن هوا در همه فصل‌ها - مخصوص یک فصل نیست؛ میوه تابستان در زمستان هم بر درختان وجود دارد و میوه زمستان در تابستان نیز بر درختان هست. مسأله برکت، حقیقت بزرگی است که جهان در عصر ظهور بر اثر وجود آن، چهره‌ای دیگر به خود خواهد گرفت، و بر اثر وجود برکت و نازل شدن آن بر مردمان عصر ظهور، گرفتاری‌های دوران تاریک غیبت برطرف می‌شود، و گشایش و فراوانی، سراسر گیتی را فرا می‌گیرد. به این گونه، جهان چهره‌ای دیگر از خود نشان می‌دهد، و در آن عصر گشایش و شکوفایی، شکوفه‌های قدرت و توان‌گری سراسر زمین را پر می‌کند و نشانی از فقر و تنگدستی باقی نخواهد ماند.

در آن عصر همایون، ضعف، ناتوانی و شکستگی، شکست خواهند خورد و قدرت، توانایی و خجستگی، جایگزین آن‌ها خواهند شد. برکت توسط فرشتگان الهی به وجود می‌آید. از نظر دید مادی، مثلاً گندم فقط به وسیله بذر و آب و خاک به وجود می‌آید؛ ولی از دیدگاه کسی که با امور غیر محسوس آشنایی دارد، ایجاد اشیا منحصر به وسایل عادی و طبیعی نیست؛ بلکه از راه‌های غیر طبیعی نیز محصول طبیعی ایجاد می‌شود.

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده که فرمود: تَزِيدُ الْمِيَاهُ فِي دَوْلَتِهِ، وَ تَمَدُّ الْاَنْهَارُ وَ تَضَاعِفُ الْاَرْضُ اَكْلَهَا (۵). آب‌ها در دولت او [حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف] فراوان می‌شود، و زمین، برکات خویش را چند برابر می‌کند.

ج- برنامه های اقتصادی حکومت مهدوی

این برنامه های کلان و مهم همه برگرفته از حدیثی از امام المتقین علی (ع) است که فرمود: لا فقر مع حسن تدبیر (۶)

-پیشرفت علم اقتصاد

در حدیثی از امام صادق علیه السلام چنین می‌خوانیم: دانش، ۲۷ حرف (شعبه و شاخه) است. تمام آنچه پیامبران الهی برای مردم آورده‌اند، دو حرف بیش نبوده است و مردم تاکنون جز آن دو حرف را نشناخته‌اند؛ ولی هنگامی که قائم ما قیام کند، ۲۵ حرف دیگر را آشکار می‌کند و در میان مردم منتشر می‌سازد و دو حرف دیگر را به آن پیوند می‌دهد، تا ۲۷ حرف کامل و منتشر شود. (۷)

این پیشرفت علمی، نه تنها در علوم انسانی، بلکه در علوم صنعتی، اقتصادی و غیر این‌ها نیز پدید خواهد آمد. در آن عصر طلایی، رهبر آن حکومت، که امام زمان علیه السلام است بر تمام علوم اشراف کامل دارد، و دانش او با دانش هیچ دانشمندی قابل قیاس نیست، و همه را از چشمه‌سار علم خود بهره‌مند می‌کند. لذا، آن بزرگوار همچون جدش امیرالمؤمنین علیه السلام ندا سر می‌دهد که:

سَلُونِي قَبْلَ اَنْ تَفْقَدُونِي، فَاِنَّ بَيْنَ جَوَانِحِي عِلْمًا جَمًّا (۸) قبل از آنکه از میان شما بروم، هر گونه سؤالی دارید از من بپرسید؛ چرا که سراسر وجودم سرشار از علم و دانش است.

امام باقر علیه السلام نیز رشد عقلی بندگان خدا را - که با تصرفِ تکوینی، در عصر ظهور به وقوع می‌پیوندد - مورد توجه قرار می‌دهد و می‌فرماید: اِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللهُ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ، فَجَمَعَ بَهَا عُقُولَهُمْ وَ كَمَّلَتْ بِهِ اَحْلَامَهُمْ .

وقتی که قائم ما قیام کند، خداوند دستش را بر سر بندگان قرار می‌دهد و به وسیله آن، عقول ایشان جمع شده، افکارشان با آن تکمیل می‌گردد. (۹)

-امنیت و آرامش بی بدیل

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده‌اند: چون قائم ما قیام کند، کینه‌ها از دل آدمیان بیرون رود و حتی حیوانات نیز با هم سازگاری کنند. در آن روزگار، اگر زنی فاصله میان عراق و شام را طی نماید و با خود طلا و نقره حمل کند، با امنیت از روی سبزه‌ها عبور خواهد کرد و از هیچ موجودی نمی‌هراسد. (۱۰)

و امام صادق علیه السلام نیز فرمود: وقتی قائم قیام کند، حکومتش را بر اساس عدالت برقرار می‌سازد و ظلم و جور را بر می‌چیند، و جاده‌ها در پرتو وجودش امن و امان می‌شود. (۱۱)

در عصر ظهور، به قدری امنیت و آرامش عمومی در جامعه حاکم می‌شود که به فرموده حضرت علی علیه السلام در آن زمان حتی حیوانات درنده و چارپایان با یک‌دیگر در صلح و صفا به سر می‌برند. (۱۲)

۳- فقر زدایی و مبارزه با آن

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: در آن زمان امت من چنان از نعمت برخوردار می‌شوند که هرگز امتی آن چنان از نعمت برخوردار نشده باشد. سر تا سر زمین محصول می‌دهد و هیچ چیز را از آنان دریغ ندارد و اموال انبوه می‌شود. هر کس نزد حضرت آید و بگوید: «به من مالی بده»، او بی‌درنگ می‌گوید: «بگیر». (۱۳)

در آن عصر، انسان به جای این که از مصرف کالاها و خدمات کمیاب بهره‌مند شود، به بهره‌مندی و کسب رضایت و آرامش خاطر از ناحیه‌ی عمل به احکام اسلام، و تعمیق فضای عدالت مشغول می‌شود و مطلوبیت‌های مربوط را کسب می‌کند.

امام صادق علیه السلام در توصیف جامعه پس از ظهور حضرت حجت علیه السلام می‌فرماید: ... و يَطْلُبُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ مَنْ يَصِلُهُ بِمَالِهِ وَيَأْخُذُ مِنْهُ زَكَاتَهُ فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُ مِنْهُ ذَلِكَ؛ اسْتَغْنَى النَّاسُ بِمَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ... (۱۴) و کسی از شما به دنبال فردی می‌گردد که مالش را بستاند و زکاتش را بپذیرد؛ اما هیچ کس را نمی‌یابد که چنین کند؛ [زیرا] مردم از رهگذر روزی‌هایی که خداوند با فرزون بخشی خویش به ایشان عطا فرموده، بی‌نیاز شده‌اند.

۴- سازماندهی صحیح اخذ مالیات و وجوه شرعی

از منابع مالی حکومت اسلامی دریافت: خمس، زکات، انفال و مالیات‌های عمومی است و وقتی این موارد دچار مشکل شوند قطعاً اقتصاد را بیمار می‌نماید.

در روایتی می‌خوانیم: خون دو کس در اسلام هدر است؛ ولی این حکم را کسی اجرا نمی‌کند، تا قائم قیام کند؛ یکی خون مرد زنده را زناکار است که آن حضرت او را سنگسار می‌کند؛ و دیگر، خون کسی است که از پرداخت زکات خودداری می‌کند؛ مهدی گردن او را خواهد زد. (۱۵)

این برخورد سخت، با کسی که زکات نمی‌پردازد به آن سبب است که عدم پرداخت زکات، موجب اخلال در چرخه اقتصاد حکومت الهی است و این، با فلسفه حکومت مترقی آن امام در تضاد آشکار است. در عصر ظهور، مالیات اسلامی به صورت دقیق، جمع‌آوری و کاملاً عادلانه توزیع و تقسیم می‌شود و نظام طبقاتی حاکم قبل از ظهور، نابود گردیده، جامعه‌ای مبتنی بر معیارهای اسلامی و انسانی، به وجود خواهد آمد؛ جامعه‌ای که در آن، با نفی تبعیض و بی‌عدالتی، همه از امکانات رفاهی، بهره‌مند خواهند شد.

۵- استرداد ثروت‌های غصبی

یکی از مهم‌ترین عوامل اقتصاد بیمار در جوامع بشری، انباشته شدن ثروت نامشروع در نزد گروهی خاص است. در عصر حکومت مهدوی اجازه داده نمی‌شود که از منابع و ثروت‌های ملی و نیز سرمایه‌های خصوصی انسان‌ها سوء استفاده شود؛ بلکه با خائنان و غاصبان نیز به شدت رفتار خواهد شد. طبق روایات، هر چه که تصرف ظالمانه و غصب کرده باشند را به جایگاه حقیقی خود مسترد می‌نماید. (۱۶)

در آن دوران، اقتصاد سالم و رفع کاستی‌ها و ناراستی‌ها از آن، در سایه اقدامات چندی صورت می‌گیرد؛ از جمله آن‌ها، برخورد جدی با مفسدان اقتصادی است.

از امام باقر علیه السلام روایت شده است که فرمود: إذا قام قائمنا إضْمَحَلتِ الْقَطَائِعِ فَلَا قَطَائِعِ.

هنگامی که قائم ما قیام کند، قطایع از بین می‌رود؛ به طوری که دیگر قطایعی نخواهد بود. (۱۷)

قطایع، زمین‌هایی از اراضی خراجی است که از راه امتیاز، به نزدیکان حکام و سلاطین، داده می‌شود و این گونه بذل و بخشش‌های خودسرانه، موجب تشکیل طبقه ممتاز در جامعه می‌شود.

و امام باقر علیه السلام فرمود: إذا ظَهَرَ الْقَائِمُ وَ دَخَلَ الْكُوفَةَ... وَ يَرُدُّ السَّوَادَ إِلَى أَهْلِهِ. (۱۸)

چون قائم قیام کند و وارد کوفه شود... زمین‌های مصادره شده را به صاحبانش باز می‌گرداند.

نتیجه:

لذا این برنامه های عظیم مهدوی در راستای ارتقاء و سالم نمودن محور اقتصاد جامعه امری است که گرچه بنحو اتمّ واحسن از افراد غیر حضرتش ساخته نیست اما می توان با بهره گیری ازین موارد و موارد دیگری که به علت رعایت اختصار در این نوشتار ذکر نگردید با اقتصادی حداقل اسلامی جامعه را آماده برای آن رستاخیز عظیم نمود چرا که شکم های گرسنه و فقیر دین وایمان را کمتر میشناسند و بنابراین در راستای وظایف منتظران مهدوی حرکت نمی نمایند!

مصادر:

۱- (حاکم نیشابوری، ۱۴۱۸ق: ج ۴، ص ۵۴۶)

۲- (اربلی، ۱۳۸۱ق: ج ۲، ص ۴۶۲؛ طوسی، ۱۳۸۶: ص ۷۶۲)

۳- (اربلی، ۱۳۸۱ق: ج ۲، ص ۴۶۳)

۴- (اربلی، ۱۳۸۱ق: ج ۲، ص ۳۸۲)

۵- (مقدّسی شافعی، ۱۳۸۶: ص ۲۰۰)

۶- (آمدی تمیمی، ۱۴۰۷ق: ج ۲، ص ۳۷۰)

۷- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۳۳۶)

۸- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۲۷۲).

۹- (کلینی، ۱۴۰۵ق: ج ۱، ص ۲۵؛ حرّ عاملی، ۱۳۶۶: ج ۶، ص ۳۶۷)

۱۰- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۳۱۶)

۱۱- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۳۳۸)

۱۲- (همو، ص ۳۶۲).

۱۳- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۱، ص ۸۸)

۱۴- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۳۳۷)

۱۵- (جمعی از نویسندگان، ۱۴۱۱ق: ج ۴، ص ۱۴۰)

۱۶- (عسکری، ۱۳۶۰: ج ۱، ص ۲۷۹)

۱۷- (حمیری، ۱۴۱۳ق: ص ۸۰)

۱۸- (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ص ۳۹۰)